

ÖĞRETMENLİK DIŞINDAKİ ALANLARDA ÇALIŞAN BİLGİSAYAR ve ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ BÖLÜMÜ MEZUNLARININ İŞ ORTAMI DENEYİMLERİ VE YETERLİKLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Meltem KURTOĞLU ERDEN*, Süleyman Sadi SEFEROĞLU**

Makale Geliş Tarihi: 24.12.2019

Makale Kabul Tarihi: 15.04.2020

Özet

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümleri, ilk ve ortaöğretimde görev alacak olan Bilişim Teknolojileri öğretmenlerini yetiştirmek amacı ile 1998 yılında kurulmuşlardır. Bu bölümlerin, öğrencilerin öğrenme düzeyine ve müfredata uygun öğretim materyali ve eğitim yazılımı geliştirebilen uzmanlar yetiştirmeyi amaçladıkları söylenebilir. Bölüm mezunları, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki devlet ve özel statülü okullarda öğretmen, eğitim programı danışmanı, öğretim teknoloğu veya üniversitelerde akademisyen olarak çalışabilmektedirler. Öte yandan bazı mezunlar çevrimiçi ortamların tasarımından görsel-uzaktan eğitim tekniklerine, eğitim yazılımı tasarımından her türlü öğretim materyali üretimine kadar yoğun bir ihtiyacın gözlendiği bilişim sektörüne nitelikli elemanlar olarak da katılmaktadırlar. Bu araştırmanın amacı, öğretmenlik ve akademisyenlik dışında çeşitli alanlarda çalışan BÖTE mezunlarının iş ortamında yaşadıkları durumları inceleyerek, bölümde kazandıkları yeterliklerin çalışma hayatlarında onlara nasıl yardımcı olduğunu incelemektir. Bu amaçla açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu oluşturulmuştur. Bu süreçte amaçlı örnekleme yoluyla 22 kişiye ulaşılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yolu ile çözümlenmiştir. Verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgular katılımcıların, BÖTE bölümünde kazanmış oldukları becerilerin iş ortamında kendilerine verilen görevleri yerine getirmede yeterli olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Katılımcı BÖTE mezunları özellikle içerik geliştirme, içerik tasarımı, öğretim tasarımı ve görsel tasarım konularında kendilerini oldukça yeterli gördüklerini belirtmişlerdir. Ancak yazılım ve programlama gibi birtakım konularda ise kendilerini geliştirmek zorunda hissettiklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: BÖTE bölümleri, BÖTE mezunu, bilişim sektörü, mezun becerileri, yeterlikler.

* Dr. Öğretim Üyesi, Uşak Üniversitesi, meltemkurtoglu@gmail.com ORCID ID: 0000-0003-2438-438X

** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, sadi@hacettepe.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-5010-484X

A STUDY ON THE WORK EXPERIENCES AND THE COMPETENCIES OF THE DEPARTMENT OF COMPUTER EDUCATION AND INSTRUCTIONAL TECHNOLOGY GRADUATES WORKING IN DIFFERENT FIELDS APART FROM TEACHING

Abstract

Computer Education and Instructional Technology (CEIT) departments were established in 1998 for training Information Technology teachers who will take part in primary and secondary schools. It can also be said that these departments aim to train experts who can develop teaching materials and educational software. Graduates of the department can work as teachers in public and private schools within the Ministry of National Education, educational program advisor, instructional technologist or academician in universities. On the other hand, some graduates work in the IT sector as qualified personnel. IT sector needs qualified personnel who could work on distance education, design of online platforms, production of all kinds of instructional materials, and design of educational software. The aim of this research is to examine whether CEIT graduates' working conditions meet the competencies they acquired during their undergraduate study. For this purpose, an interview form consisting of open-ended questions was developed. In this process, 22 people were reached through purposeful sampling. The data obtained were analyzed by content analysis. According to the findings, the participants think that the skills they have gained in the CEIT department are sufficient to fulfill the tasks assigned to them in their work environment. Participating CEIT graduates stated that they consider themselves highly competent especially in content development, content design, instructional design and visual design. However, they stated that they need to improve their knowledge and skills in regard to some subjects such as software development and programming.

Keywords: CEIT departments, CEIT graduate, IT sector, graduate skills, competencies.

1. GİRİŞ

20 Temmuz 1982 tarihinde yürürlüğe giren 41 Sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ve 2547 sayılı yasa gereğince öğretmen yetiştiren bütün kurumlar üniversite bünyesinde toplanmıştır (YÖK, 1998a). Öğretmen yetiştirmede bir dönüm noktası niteliğindeki bu kararı önceleri yadırgayanlar olmuşsa da; öğretmen yetiştirme sorumluluğunun tamamıyla üniversitelere verilmesi zamanla toplumda kabul görmeye başlamıştır. Üniversitelerin bünyesinde “Eğitim Fakülteleri” adı altında yapılan bu kurumlar ilk yıllarda, bazı sorunlarla yüz yüze gelmişlerse de, zaman içerisinde üniversite ortamında bu sorunların aşılması için gerekli mücadelenin verildiği gözlenmektedir (YÖK, 1998b).

Türkiye’de öğretmen yetiştirmenin dönüm noktalarından birinin 1997 yılında yaşandığı düşünülmektedir. Yükseköğretim Kurulu tarafından 1997’de başlatılan “Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanma” başlıklı çalışma ile öğretmen yetiştirme, bazı istisnaları dışında tamamen eğitim fakültelerine verilmiş ve bu fakültelerde, ilköğretime öğretmen yetiştiren bölüm ve programları öne çıkaran yeni bir yapılanmaya gidilmiştir (YÖK, 1997). Aynı kapsamdaki çalışmanın gereği olarak, eğitim fakültelerine öğretim üyesi yetiştirmek üzere kaynak yaratılmış; ayrıca öğretmen yetiştirme programlarının tamamı, o günün gereksinimlerine göre yenilenmiştir. Bu düzenleme ile birlikte, eğitim bilimleri ile ilgili lisans programları kapatılırken, daha önce fakültelerde hiç yer almayan ya da çok sınırlı sayıda bulunan, çoğunluğu ilköğretime öğretmen yetiştirmeye yönelik yeni programların açılması hızla yaygınlaşmıştır. Bu duruma bir gerekçe olarak zorunlu eğitimin sekiz yıla yükseltilmesi

ile okul öncesi eğitim, yabancı dil eğitimi, bilgisayar eğitimi ve özel eğitimin öncelik kazanmaya başlaması gösterilebilir. Öğretmen yetiştirme üniversitelere devredilmesinden sonraki dönemlerde geçen zaman zarfında, Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılanması ve ayrıca öğretmen yetiştirme programlarının değiştirilmesinin yanında, birim ve öğrenci-öğretim elemanı sayılarında olumlu sayılabilecek önemli değişiklikler olduğu görülmüştür (YÖK, 2007).

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü (BÖTE), “Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanma” sürecinde açılan bölümlerden bir tanesidir. 1998 yılında kurulan BÖTE bölümlerine yüklenen ilk işlev; ilk ve orta öğretimde görev alacak olan, temel mesleki bilgi ve becerileri kazanmış, bilgisayar ve diğer öğretim teknolojisi ürünlerinin işlevsel kullanılması için gerekli olan öğretim yöntem ve tekniklerini geliştirecek ve öğretecek bilişim teknolojileri öğretmenleri yetiştirmek olarak belirlenmiştir. BÖTE bölümlerinin kurulmasında gözetilen diğer bir amacın da, öğrencilerin pedagojik düzeyine ve müfredata uygun öğretim materyali ve eğitim yazılımı tasarlama, geliştirme, uygulama ve değerlendirme alanlarında donanımlı “bilgisayar destekli öğretim” uzmanları yetiştirmek olduğu da söylenebilir (Seferoğlu, 2007). Öte yandan BÖTE bölümünden mezun olan öğretmen adaylarından, çalıştıkları eğitim kurumunda öğrencilere bilgisayar okuryazarlığı becerileri kazandırmalarının yanında, öğrenme-öğretme sürecinde teknolojinin etkin olarak kullanımını yaygınlaştırmaları da beklenmektedir.

BÖTE bölümlerinde lisans eğitim süresi 8 yarıyıl olarak belirlenmiştir. Öğrenciler bu süre içinde; “programlama, donanım, tasarım gibi” alan derslerini, “öğretim ilke ve yöntemleri, sınıf yönetimi gibi” öğretmenlik meslek bilgisi derslerini ve “TDE, AİT, Yabancı dil gibi” genel kültür derslerini almaktadırlar. Bölüm, ilk mezunlarını 2002 yılında vermiştir. Başlangıçta 15 eğitim fakültesinde açılan bölüm, daha sonraları bazıları aktif olmamakla birlikte 63 üniversitede açılmıştır (YÖK, 2020). 2017 yılından sonra ise Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından BÖTE bölümlerinin sadece bir kısmına kontenjan ayrılmıştır. 2019 yılı verilerine göre sadece 19 üniversitedeki BÖTE bölümü öğrenci olarak eğitim-öğretime devam etmektedir (YÖK, 2020). Diğer bölümlere ise kontenjan verilmemiştir.

BÖTE bölümlerinin ilk mezunlarının, MEB’e öğretmen olarak atanma konusunda çok sıkıntı yaşamadıkları ve hatta 2003-2006 yılları arasında en fazla atanmış öğretmen grubu oldukları bilinmektedir (YÖK, 2007). BÖTE mezunu öğretmenler büyük çoğunlukla ilk ve ortaöğretim okullarında Bilişim Teknolojileri öğretmeni olarak çalışmaktadırlar. Fakat Bilişim Teknolojileri dersleri 2007 yılından sonra seçmeli ve notu olmayan bir ders haline dönüşünce Bilişim Teknolojileri öğretmenlerinin süreçteki etkililiğinin giderek azaldığı görülmüştür (Henkoğlu & Yıldırım, 2012).

Son yıllarda, öğrencilerin temel bilgisayar becerilerine sahip bir şekilde okula geldikleri varsayımıyla, Bilişim Teknolojileri derslerinin ilk ve ortaöğretim okullarından tamamen kaldırılması söz konusu olmuştur. Programlara konduğu ilk yıllarda zorunlu, notlu ve kredili olan ders, zaman içinde seçmeli, notsuz ve kredisiz hale getirilince bu dersi veren öğretmenlere gerek duyulmamaya başlandığı ve bu durumun da bölüm öğrencilerini ve mezunları olumsuz yönde etkilediği görülmüştür (Bakar-Çörez & Kolburan-Geçer, 2020). Bu düşüncenin ve bu düşünceden hareketle gerçekleştirilen uygulamaların bir sonucu olarak

MEB son yıllarda BÖTE mezunlarını Bilişim Teknolojileri öğretmeni olarak atamamakta veya çok kısıtlı sayıda atama yapmaktadır. 2010 yılında yapılan duyuruyla büyük heyecan uyandıran FATİH projesinin uygulanması sürecinde Bilişim Teknolojileri öğretmenlerine önemli sorumluluklar verileceği beklentisi hakim olmaya başlamıştır. Ancak bu projenin uygulanması sürecinde de öğretmen atama sayılarında BÖTE mezunları lehine bir değişimin olmadığı gözlenmiştir.

BÖTE Bölümü mezunları, MEB bünyesindeki devlet ve özel statülü okullarda öğretmen, danışman, eğitim programı danışmanı, öğretim teknoloğu veya üniversitelerde akademisyen olarak çalışabilmektedirler (Altun & Ateş, 2008; Şahin, 2010). Öte yandan bazı mezunların da internet ortamları tasarımıyla görsel uzaktan eğitim tekniklerine, eğitim yazılımı tasarımıyla her türlü öğretim materyali üretimine kadar yoğun bir ihtiyacın gözlendiği bilişim sektörüne katılmakta olduğu söylenebilir. BÖTE bölümünün kuruluş amacı bilgisayar öğretmeni yetiştirmek olmasına rağmen, bölümü kazanan öğrencilerin birçoğunda öğretmenlik yapmama ve mezun olduktan sonra bilgi teknolojileri uzmanı olarak piyasada çalışma düşüncesi oluşmaktadır (Erdoğan, 2008). Buna ek olarak, bilgisayar öğretmenlerinin görev yaptıkları okullarda hem öğretmen, hem öğretim teknoloğu, hem formatör hem de teknisyen olarak görülmeleri onların işini gereği gibi yapmalarını hayli zorlaştırmaktadır (Erdoğan & Arslan, 2007; Kurtoğlu-Erden & Seferoğlu, 2015; Topu & Göktaş, 2012).

Son yıllarda öğretmen atamalarının yeterli sayıda olmaması nedeniyle BÖTE Bölümünden mezun olan öğrencilerin sadece öğretmen olmaya odaklanmadıkları; bilişim teknolojileri ile ilgili özel sektöre de yöneldikleri açıkça görülmektedir (Sanalan, Telli, & Selim, 2012). Deryakulu (2008) bu durumu teyit ederek, bölümden mezun olan öğrencilerin öğretmenliği tercih etmelerinin yanı sıra web tasarımı, öğretim tasarımı, ders yazılımı geliştirme, öğrenme yönetim sistemi geliştirme gibi farklı alanlara da yöneldiklerini ifade etmiştir. Bu ve benzeri durumlar, BÖTE bölümü öğrencilerinin yeni arayışlara girmesine yol açmaktadır. Bu doğrultuda, atama sayılarındaki azlık nedeniyle öğretmenlik dışında başka sektör ve kurumlara yönelen BÖTE mezunlarının, çalıştıkları kurumlarda hangi ünvanlarla görev yaptıkları, görevlerinin ne olduğu, bu görevleri yerine getirme süreçlerinde BÖTE bölümü mezunu olmalarının ne derece etkili olduğu ve kendilerine yönelik yeterlik algıları bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

Yukarıda bahsedilenlere ek olarak, BÖTE bölümü öğrencilerinin, mezun oldukları zaman, hangi ünvanla (öğretmen, memur, akademisyen, teknolog, öğretim tasarımcısı, sistem yöneticisi, vb.), hangi iş alanında (eğitim, bilişim, tasarım) çalışacakları konusunda yaşadıkları karmaşıklıkların varlığı da öğrencilerin aslında sadece bilişim teknolojisi öğretmeni olmak istemediklerinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Karataş (2010) ile Kurtoğlu ve Seferoğlu (2012), yaptıkları çalışmalarda BÖTE bölümü öğrencilerinin mesleklerine ilişkin zihinlerinin karışık olduğunu, bölümleri ile ilgili olarak kendilerine bir yol haritası çizemediklerini ve bölümleri ile ilgili bir kavram kargaşasına düştüklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler kendilerinin sırasıyla, web/grafik tasarımcısı, teknik destek elemanı, öğretmen, yazılımcı, öğretim teknoloğu, danışman, uzaktan eğitim uzmanı, proje geliştirme uzmanı ve proje yöneticisi vb. olarak görebileceklerini belirtmişlerdir. Başka bir çalışmada ise mezun olduktan sonra nasıl bir görevde yer almak istedikleri sorulduğunda öğrenciler,

gelecekleri ile ilgili kaygı duyduklarını ve kararsız olduklarını ifade etmişlerdir (Eşel, Kaya, Kurt, & Ünal, 2012).

Bu çalışma ile öğretmenlik ve akademisyenlik dışında farklı alanlarda çalışan BÖTE mezunlarının hangi iş kollarında boy gösterdikleri belirlenerek, bölüm mezunları için farklı çalışma imkânlarının varlığından söz etmek ve mezunların bölümde kazandıkları yeterliklerin çalışma hayatlarında onlara yardımcı olup olmadığı, oluyorsa ne derece yeterli olduğunu ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu bağlamda, bu amaca ulaşma sürecinde aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlik ve akademisyenlik dışında çalışan BÖTE Bölümü mezunları hangi sektörlerde, hangi unvanlarla çalışmaktadırlar?
2. Çalıştıkları kurumlarda, BÖTE Bölümü mezunlarından yapmaları beklenen görevler nelerdir?
3. Farklı alanlarda çalışan BÖTE Bölümü mezunlarından beklenen görevlerin, alanları ile örtüşme derecesi nedir?
4. BÖTE Bölümü mezunları, bölümde kazandıkları yeterliklerin, iş ortamında kendilerinden beklenen görevleri yerine getirmelerinde ne derece yeterli olduğunu düşünmektedirler?
5. Mezunlar, kendilerinden beklentileri yerine getirebilmek için hangi konularda kendilerini geliştirmek zorunda hissetmektedirler?
6. Mezunların, BÖTE Bölümünün geliştirilmesiyle ilgili değerlendirmeleri nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemini esas alan betimsel nitelikli tarama modeli uygulanmıştır. Tarama modeli; betimleyici bir yapıya sahip olup nesnelere, toplumların, kurumların yapısını ve olayların işleyişini tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır (Cohen, Manion, & Morrison, 2007). Erkuş'a (2005) göre, tarama, betimsel araştırmalarda en yaygın kullanılan yöntemlerin başında geldiği için betimsel araştırmalar genellikle tarama araştırmaları olarak da bilinmektedir. Karasar (1999), betimsel araştırmayı, ilgilenilen durumu tanımlamak şeklinde açıklarken; tarama modellerinin, var olan durumu, var olduğu biçimde nesnel bir yaklaşım ile ortaya koyma üzerine temellendiğini ifade etmiştir. Tarama modelleri, geçmişteki ya da şu andaki bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içerisinde var olduğu biçimiyle tanımlanmaya çalışılır ve herhangi bir şekilde değiştirme ya da etkileme durumu söz konusu değildir (Karasar, 2007). Ayrıca nitel araştırmalarda elde edilen sonuçlar evrene genelleme çabası taşımamakla birlikte, elde edilen sonuçlar, konuya ilişkin bir bakış açısı sağlaması bakımından önem arz etmektedir. Bu çalışmada da öğretmenlik ve akademisyenlik dışında çeşitli alanlarda çalışan BÖTE Bölümü mezunlarının, çalıştıkları kurumlar, bu kurumlarda hangi ünvanlarla çalıştıkları, iş ortamında yaşadıkları durumlar incelenerek, bölümde kazandıkları yeterliklerin çalışma hayatlarında onlara nasıl yardımcı olduğuna ilişkin görüşlerini objektif bir biçimde ortaya koymak amaçlanmıştır.

1.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu farklı üniversitelerin BÖTE bölümlerinden mezun olan katılımcılar oluşturmaktadır. Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme çeşitlerinden olan ölçüt örneklemeden faydalanılmıştır. Amaçlı örnekleme derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla, çalışmanın amacına uygun olarak bilgi açısından zengin durumların kullanılmasıdır. Ölçüt örnekleme ise, örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Patton, 1987). Ölçütler ise araştırmacılar tarafından belirlenerek bir ölçüt listesi oluşturulur. Bu araştırmada ölçüt örnekleme için belirlenen ölçütler ise; katılımcıların a) eğitim fakültelerinin BÖTE bölümlerinden mezun olması, b) akademisyenlik ve öğretmenlik dışındaki farklı alanlarda çalışması şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın çalışma grubu, BÖTE bölümlerinden mezun olan ve öğretmenlik ve akademisyenlik dışındaki farklı alanlarda çalışan 22 gönüllü katılımcıdan oluşmaktadır.

1.2. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, açık uçlu soruların yer aldığı bir veri toplama aracı ile çevrim-içi ortamda toplanmıştır. Açık uçlu sorulardan oluşan bu formun geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla hazırlanan sorular, 2 BÖTE alan uzmanı ile 1 ölçme-değerlendirme uzmanının görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen düzeltmeler ve geliştirme önerileri doğrultusunda forma son şekli verilmiştir. Çevrimiçi bir ortama aktarılan bu form, BÖTE mezunlarıyla paylaşılmıştır. Anketin yer aldığı çevrim-içi formun bağlantısı potansiyel katılımcıların yer aldığı birtakım haberleşme listeleri ile çeşitli sosyal medya ortamlarında paylaşılmıştır. Bu paylaşımlar sonucunda, BÖTE mezunu olup akademisyenlik ve öğretmenlik dışındaki farklı alanlarda çalışan toplam 22 kişiye ulaşılarak çalışmanın verileri toplanmıştır.

1.3. Verilerin İşlenmesi ve Çözümlemesi

Toplanan veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Çevrim-içi ortamda toplanan veriler ilk aşamada her bir kişi için bir MS Excel dosyası üzerinde kaydedilmiştir. Görüşme sorularının her birine verilen cevaplar aynı dosyalarda birleştirildikten sonra içerik analizi süreci başlamıştır. Bu süreçte veriler iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmış ve temalar oluşturulmuştur. Buna ek olarak veriler nitel araştırma konusunda deneyimli bir uzman tarafından da analiz edilmiştir. Daha sonra çapraz kontrollerle araştırmanın güvenilirliği arttırılmaya çalışılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde yapılan kodlamalar sonucu oluşan kategorilerin birbirleri ile örtüştüğü görülmüştür.

3. BULGULAR

BÖTE Bölümü mezunu olup öğretmenlik ve akademisyenlik dışında çeşitli alanlarda çalışan katılımcıların iş ortamında yaşadıkları durumların ve bölümde kazandıkları yeterliklerin incelendiği bu çalışmada bulgular araştırma sorularındaki sıraya göre sunulmuştur.

3.1. BÖTE Mezunlarının Çalıştıkları Alanlar ve Unvanlarına İlişkin Dağılımlar

Bu çalışmanın “mezunların hangi sektörlerde, hangi unvanlarla çalıştıklarının belirlendiği” ilk araştırma sorusu doğrultusunda katılımcıların çalıştıkları kurumlar analiz edilmiştir. Bu analizin sonuçlarına göre, araştırmacılar tarafından, özel ve kamu sektörü olarak iki ana kategori oluşturulmuştur. Özel sektör kategorisinin altında “e-öğrenme şirketleri, eğitim-yazılım şirketleri, yazılım geliştirme firmaları, özel teknolojik firmalar ve özel okullar” bulunmaktadır. Kamu sektörü kategorisinin altında ise, “Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), Kamu Üniversitelerinin Uzaktan Eğitim Birimleri (Ahmet Yesevi Üniversitesi, ODTÜ, Ankara Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi), TC Kültür ve Turizm Bakanlığı, TRT Arşiv Birimi, Meteoroloji Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı” bulunmaktadır.

Tablo 1. Farklı alanlarda çalışan böte mezunlarının çalışma alanları ile unvanlarının dağılımı

Kurum Türü	Çalışma Alanı	Kurumsal Özellikler ve Görev Unvanları
Özel sektör	Eğitim	E-öğrenme şirketi (Actionscript programcısı, görsel tasarım uzmanı)
		Eğitim yazılım şirketi (Web tasarımcısı, eğitsel yazılım uzmanı)
		Özel okul (İçerik geliştirici)
	Yazılım	Etüt merkezi (Matematik öğretmenliği)
		Yazılım geliştirme şirketi (Yazılım geliştirici, yazılım uzmanı)
Diğer	Banka (Uzman yardımcısı)	
Kamu sektörü	YÖK	Teknolojik firma (Bilgisayar satış ve onarım sorumlusu), Havaş (Memur)
	Kamu Üniversitelerinin Açık Öğretim ve Uzaktan Eğitim Birimleri	Uzaktan eğitim merkezi (Uzman, koordinatör)
		Uzaktan eğitim (İçerik geliştirme uzmanı,)
		UZEM (Uzman)
		AÖF (Uzman, içerik geliştirme uzmanı)
Bakanlıklar ve diğer kurumlar	Bilgi işlem (Programcı)	
	İçişleri Bakanlığı (Programcı)	
	TC Kültür ve Turizm Bakanlığı (Memur/Teknik eleman)	
	Meteoroloji Genel Müdürlüğü (Rasatçı)	
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (İşçi/Teknik eleman)		
TRT (Arşiv-Yayın görevlisi)		

Tablo-1 incelendiğinde özel sektörde çalışan mezunların aldıkları unvanların, actionscript programcısı, görsel tasarım uzmanı, web tasarımcısı, eğitsel yazılım uzmanı, içerik geliştirici, yazılım geliştirici, yazılım uzmanı, uzman yardımcısı, satış ve onarım sorumlusu, Havaş'ta memur ve özel bir etüt merkezinde matematik öğretmeni şeklinde olduğu görülmektedir. Kamu sektöründe çalışanların ise uzman, koordinatör, içerik geliştirme uzmanı, programcı, memur, rasatçı, teknik eleman ve arşiv-yayın görevlisi unvanları ile çalıştıkları görülmektedir.

3.2. BÖTE Mezunlarından Çalıştıkları Kurumlarda Yapmaları Beklenen Görevlerin Dağılımı

Çalışmanın ikinci araştırma sorusu doğrultusunda katılımcılara yöneltilen diğer soru, bir BÖTE mezunundan çalıştığı ortamda neler beklendiğini ortaya çıkarmaya yönelik olarak “Çalıştığınız kurumda bir BÖTE mezunu olarak sizden beklentiler nelerdir?” şeklinde olmuştur. Katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar araştırmacılar tarafından 4 ana kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler, “yazılım geliştirme ve programlama, uzaktan eğitimde ders tasarımı, eğitsel materyal tasarımı ve teknik donanımsal işler” olarak belirlenmiştir.

Tablo 2. BÖTE mezunlarından çalıştıkları kurumda yapmaları istenen görevlerin dağılımı

Ana Kategoriler	f
Yazılım geliştirme ve programlama	9
Teknik ve donanımsal işler	8
Uzaktan eğitimde ders tasarımı	5
Eğitsel materyal tasarımı	3

Tablo-2 incelendiği zaman en fazla beklenen görevin “yazılım geliştirme ve programlama” olduğu görülmektedir. Kendilerden beklenen görevin “yazılım geliştirme ve programlama yapmak” olduğunu belirten bir katılımcı;

“Aslında bu işe BÖTE mezunu olduğum için girmedim. Kendimi yazılım alanında geliştirdiğim ve ciddi bir portfolyo, cv sahibi olduğum için işe kabul edildim. (Katılımcı-1)”

şeklinde verdiği cevapla işe alınma nedeninin BÖTE mezunu olmasıyla ilgili olmadığını, o işe kendi kişisel gelişimi ile özel çabalarının sonucu girmeyi başardığını belirtmiştir. Bir başka katılımcı da

“Açıkçası çalıştığım bölüm bir ArGe departmanı, dolayısıyla BÖTE gerekliliklerinden daha ziyade, teknik ve mühendislik beklentileri olan bir departman. Genel anlamda konuşursak, departmanda benden beklenen mümkün olduğunca kaliteli ve sorunsuz sistem yazılımları ve embedded system(gömülü sistem) platformu oluşturmak.” (Katılımcı-3)

diyerek kendisinden beklenen görevin karmaşıklığını ifade etmiştir. Öte yandan “Teknik ve donanımsal işler” kategorisinde görev yaptığını ifade eden katılımcılardan beklenen görevlerin ise çalıştıkları kurumlara göre farklılık gösterdiği verdikleri cevaplardan anlaşılmaktadır.

“Her türlü bilgisayar tamiri parça değişimi yazılım donanım vs” (Katılımcı-11)

“Birim içindeki bilgisayarlar arası iletişimde sorun çıktığında, Video konferans sistemi çalışmayınca, Bilgisayarlar açılmayınca, Mevcut sahip olunan sistemlerin yürütülmesi işlemi yapmak, yeni teknolojik çalışmaları araştırarak sisteme dahil etmek ve gerektiğinde diğer birimlere yardımcı olmak (eğitim, teknolojik adaptasyon vb...)” (Katılımcı-14)

“Filmlerin dijital restorasyonunu yapan bir yazılım kullanarak arşiv filmlerini restore etmem beklense de zaman zaman Office programlarıyla ilgili ya da photoshop ya da çeşitli video düzenleme yazılımlarıyla ilgili işler de çıkabiliyor.” (Katılımcı-19)

Bu arada “Uzaktan eğitimde ders tasarımı” kategorisi altında yer alan katılımcıların ise verdikleri cevaplar genellikle birbiri ile örtüşen cevaplar olmuştur. Uzaktan eğitimle ilişkili

bir görevde çalışan mezunlardan bir katılımcı kendisinden beklenen görevleri şu şekilde ifade etmiştir:

“Uzaktan eğitim teknolojilerini araştırmak, geliştirilen projelerde kullanılacak uzaktan eğitim teknolojileri ve uzaktan eğitimin planlanması konusunda çalışmalar yaparak bunları üst yöneticilere sunmak, yüksek lisans ve lisans bölümünde verilen derslerin içeriklerinin hazırlanması, güncellemelerinin yapılması düzenlenmesi, telif içerik yazarak öğretim elemanlarını ders notlarını hazırlama konusunda bilgilendirmek ve yönlendirmek, ders senaryoları hazırlamak şeklinde sıralanabilir.”(Katılımcı-2)

Araştırma kapsamındaki bütün katılımcılar, bir BÖTE mezunu olarak, kendilerine verilen görevleri yerine getirip getiremediklerine ilişkin sorulan soruda çalıştıkları iş ortamında kendilerine verilen görevleri yerine getirdiklerini belirtmişlerdir.

3.3. BÖTE Mezunlarından Beklenen Görevlerin Alanlarıyla Örtüşme Derecesine İlişkin Bulgular

Üçüncü araştırma sorusu kapsamında katılımcılara sorulan soru ise, “Sizden beklenen görevlerin BÖTE alanı ile örtüşme derecesi nedir?” olmuştur. Bu soruya verilen cevaplar, “tamamen örtüşmektedir, kısmen örtüşmektedir, hayır örtüşmemektedir” şeklinde 3 kategori altında toplanabilir.

Tablo 3. BÖTE mezunlarına verilen görevlerin alanları ile örtüşme derecesine ilişkin düşüncelerinin dağılımı

Ana Kategoriler	f
Tamamen örtüşmektedir	9
Kısmen örtüşmektedir	8
Hayır örtüşmemektedir	5

Kendilerine verilen görevlerin alanları ile örtüşüp örtüşmediğine ilişkin soruya “Tamamen örtüşmektedir” şeklinde cevap veren katılımcılar genellikle uzaktan eğitim ve eğitsel materyal tasarımı alanında çalışan katılımcılardır. Bu katılımcıların cevaplarından kesitler incelendiğinde bu durum somut bir şekilde gözlenmektedir:

“Çalıştığım birimin BÖTE ile ilgili olduğunu düşünüyorum. Çünkü bölümümüz dahilinde uzaktan eğitim öğretim tasarımı tasarım geliştirme vb konularda eğitim görmüştük.” (Katılımcı-2)

“Yaptığım iş BÖTE bölümü ile örtüşmektedir. Öncelikle çalıştığım firmada birçok BÖTE mezunu çalışmaktadır. Görsel tasarım uzmanından senaryocusuna Ar-Ge ekibinden satış ekibine kadar. Burada önemli olan kişinin kendini geliştirmesi tabii ki. BÖTE mezunu olarak üniversite döneminde çok yönlü eğitim gördüğümüzün de faydası olabilir.(Tasarım, programlama gibi.)” (Katılımcı-7)

“Bana verilen görevlerin BÖTE alanıyla illaki bir şekilde örtüştüğünü düşünüyorum. Çünkü BÖTE bölümü size bilişim sektöründeki tüm alanlardan biraz da olsa bir şeyler katmayı amaçlamaktadır. Başta bilgisayar eğitimi olarak görünse de arka planda birçok alanda çalışmamızı sağlayacak ve kendimizi geliştirecek olanaklar sağlamaktadır.” (Katılımcı-12)

“Benden beklenen tüm görevler tam anlamıyla BÖTE mezunu bir "Öğretim Teknoloğu"nun yapabileceği görevlerdir. Verilen görevler dizgi işlemleri haricinde alanımızla birebir örtüşmektedir.” (Katılımcı-14)

Kendilerine verilen görevlerin alanları ile örtüşüp örtüşmediğine ilişkin soruya “Kısmen örtüşmektedir” şeklinde cevap veren katılımcılar genellikle yaptıkları işte gerekli olan yetkinlikleri kendi bireysel çabalarıyla kazandıklarını belirtmektedirler. Bu bağlamda bazı katılımcılar durumu aşağıdaki şekilde açıklığa kavuşturmuştur:

“Kısmen örtüşüyor çünkü eğitsel tasarım kısmına benim katım olmuyor. sadece kod yazıyorum.”(Katılımcı 12)

“BÖTE alanı ile ilgili ancak bilgisayar bilimleri kısmı kullanılmaktadır. Programlama, veritabanı vs.”(Katılımcı 21)

“Okuldan edindiğim bilgilerin faydası tabii ki var ama kendimi geliştirmeseydim olmazdı” (Katılımcı 22)

Kendilerine verilen görevlerin alanları ile örtüşüp örtüşmediğine ilişkin soruya “Hayır örtüşmemektedir” şeklinde cevap veren katılımcıların çoğunluğunun yazılım ve programlama alanında çalışan kişiler oldukları görülmüştür. Bu durumla ilgili soruya verilen cevaplar aşağıdaki şekildedir:

“Örtüşmüyor, alanım bilgisayar eğitimi ve bilgisayar tabanlı eğitim, ama benim şuan da çalıştığım alan bilgisayar mühendisliği pozisyonu.” (Katılımcı 10)

“Hayır örtüşmemekte çünkü BÖTE’de aldığımız eğitim burası için biraz az” (Katılımcı 15)

“Verilen görevler BÖTE alanı ile örtüşen işler değildir çünkü öğretim teknolojileri ile örtüşen bir iş yapmamaktayız. BÖTE bölümünün asıl amacı eğitim tasarımı (instructional design) iken yapmakta olduğum işler ile örtüşmemektedir. Açıkçası yaptığım işin BÖTE’de birebir karşılığı yoktu, kuruma girdikten sonra eğitim aldım ancak bölümün kazandırdığı bilgisayar becerileri sayesinde kullandığım yazılıma çok kolay hakimiyet sağladım.” (Katılımcı 20)

Katılımcılar çalıştıkları kurumda kendilerine verilen görevlerin bölümde kazandıkları yeterlikler ile örtüşmediğini belirtmektedirler. Ancak bu durumla ilgili ifadelere bakıldığında, bölümde kazanılan bilgilerin az da olsa işlerini kolaylaştırdığı anlaşılmaktadır.

3.4. BÖTE Bölümünde Kazanılan Yeterliklerin İş Ortamında Yeterli Olma Durumuna İlişkin Bulgular

Dördüncü araştırma sorusuna yönelik, katılımcılara, bölümde kazandıkları yeterliklerin iş ortamında kendileri için yeterli olup olmadığını öğrenmek amacıyla “BÖTE bölümünde kazandığınız yeterlilikler iş ortamında verilen görevleri yerine getirmenizde ne derece yeterli oluyor?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar, “büyük oranda yeterli olmuştur, orta derecede yeterli olmuştur, çok az yeterli olmuştur ve hiç yeterli olmamıştır” şeklinde 4 ana kategori altında toplanmıştır.

Tablo 4. BÖTE bölümünde kazanılan yeterliliklerin yeterli olma durumları

Ana Kategoriler	f
Büyük oranda yeterli oldu	10
Orta düzeyde yeterli oldu	7
Çok az yeterli oldu	4
Hiç yeterli olmadı	4

Bölümde kazandıkları yeterliklerin iş ortamında kendileri için yeterli olup olmadığına ilişkin soruya “Büyük oranda yeterli oldu” şeklinde cevap veren katılımcılar, bir temel kazandırmada bölümün yeterli olduğunu fakat çalışma sürecinde de birçok yeni beceri edindiklerini belirtmişlerdir. “Orta düzeyde yeterli oldu” diyen katılımcılar “bazı alanlarda yeterli oluyor ama birçok alanda da kendimizi geliştirmek zorunda kalıyoruz” demişlerdir. “Çok az yeterli oldu diyen” katılımcılar ise “okulun bana kattığı yüzde yirmi ise kalanı benim çabamdır” gibi ifadelerle durumu açıklığa kavuşturmaya çalışmışlardır. Öte yandan “Hiç yeterli olmadı” diyen katılımcılar ise, bölümde pek eğitim almadıklarını ve bölümde verilen eğitimin zaten iş ortamında pek de işe yaramayacağını belirtmişlerdir.

3.5. BÖTE Mezunlarının Kendilerini Geliştirmek Zorunda Hissettikleri Alanlara İlişkin Bulgular

Çalışmanın beşinci araştırma sorusu doğrultusunda, BÖTE mezunlarına, kendilerini eksik gördükleri ve geliştirmek zorunda hissettikleri alanlar sorulduğunda verilen cevaplar, “yazılım, yeni teknolojik gelişmeler (programların yeni sürümleri, veri tabanı sistemleri, gömülü sistemler), programlama (görsel programlama), teknik bilgi-donanım ve tasarım” olarak kategorilendirilmiştir.

Tablo 5. BÖTE mezunlarının kendilerini geliştirmek zorunda hissettikleri alanlar

Ana Kategoriler	f
Donanım-teknik bilgi	8
Yeni teknolojik gelişmeler	5
Programlama	5
Yazılım	4
Tasarım	3
Yabancı dil	2
Çalışılan alana göre (finans, bankacılık)	2

Tablo 5 incelendiğinde BÖTE mezunu olan katılımcıların, kendilerini donanım-teknik bilgi, yeni teknolojik gelişmeler, programlama, yazılım, tasarım, yabancı dil alanlarında ve çalışılan iş alanına yönelik farklı alanlarda geliştirmek zorunda hissettikleri görülmektedir. Bu konuda katılımcılar arasında en çok verilen cevap “donanım-teknik bilgi” olmuştur. Katılımcılardan gelen bazı cevaplar aşağıdaki şekildedir:

“Biraz zor bi soru bu. Çünkü bizim her alanda yeterli ve yetkin olmamızı istiyorlar. Ama çalıştığım yer itibariyle kendimi donanım ve teknik servis alanında kendimi biraz geliştirmem gerekli.” (Katılımcı-17)

“Donanım konusunda özellikle sıkıntı var” (Katılımcı-20)

“Teknik bilgiler açısından eksik olduğumu görüyorum.” (Katılımcı-18)

Öte yandan mezunlar, alanları gereği sürekli gelişen teknolojiyi takip etmelerinin ve bu konuda kendilerini geliştirmelerinin bir zorunluluk olduğunu belirtmişlerdir. Buna yönelik olarak bazı katılımcıların cevapları şu şekildedir:

“Genellikle yeni teknolojileri takip etmek zorundayım.” (Katılımcı-3)

“Basit bir örnekle anlatmak gerekirse biz uzaktan eğitimde içerik geliştirirken flash programını kullanıyorduk bunun eğitimini de ikinci sınıfta aldık ancak günümüzde HTML5 flashla yapılan birçok nesneyi yapmamıza olanak sağlıyor. Yani gelişen teknoloji ile yeni çıkan teknolojiler konusunda kendimizi geliştirmemiz gerekiyor.” (Katılımcı-4)

“Dediğim gibi teknoloji sürekli kendini yeniliyor geliyor. Bir böte mezunu olarakta gelişen teknolojiyi takip edip bunları eğitim alanlarına uyarlamayı bilmeliyiz” (Katılımcı-7)

“Ben kendimi sürekli geliştiren biriyim bilgisayarın hem donanım hem de yazılım kısmını takip edip yeni teknolojileri avantaj ve dezavantajlarını araştırıp öğrenirim ve uygulamaya çalışırım.” (Katılımcı-8)

“Dediğim gibi teknoloji sürekli geliştiği için sürekli bu konuda kendinizi geliştirmek durumundasınız.” (Katılımcı-12)

Programlama konusunda da bazı katılımcılar kendilerini eksik gördüklerini ve bu nedenle kendilerini geliştirmenin zorunlu olduğunu düşünmektedirler. Bu bağlamda bazı katılımcıların cevapları aşağıdaki şekilde olmuştur:

“Yaptığım iş itibari ile programlama alanında kendimi geliştirmem beklenmektedir...” (Katılımcı-19)

“Programlama dilleri ve script dilleri (Php, jquery, javascript) konusunda kendimi geliştirmek zorunda hissediyorum.” (Katılımcı-22)

Öte yandan bazı katılımcılar yazılım alanında kendilerini geliştirmek zorunda hissettiklerini dile getirmişlerdir. Bu duruma ilişkin olarak yapılan paylaşımlar aşağıda sunulmaktadır:

“Bununla beraber yazılım alanında birçok yönde kendimi geliştirmem gerekti.” (Katılımcı-3)

“Yazılım konusunda normal piyasanın ihtiyacının biraz altında kalıyoruz. Bu alanda kendimizi geliştirmek zorunda kalıyoruz.” (Katılımcı-5)

“Önceki soruda verdiğim cevaptaki gibi hangi alan ve konu olursa olsun kendinizi geliştirmek zorundasınız. Bende yazılım alanında yeterliliğimi kazanmak için hala birçok kurs ve seminerlere katılarak kendimi geliştirmekteyim.” (Katılımcı-10)

Katılımcılar tasarım ve yabancı dil konularında da kendilerini geliştirme ihtiyacı duymuşlardır. Burada verdikleri cevaplar şu şekilde olmuştur:

“Biraz daha tasarım olarak geliştirilmek isterim.” (Katılımcı-9)

“Yabancı dil, özellikle İngilizce” (Katılımcı-15)

“İngilizce, tüm aldığımız yazılım dersleri yetersiz.” (Katılımcı-16)

“Görsel tasarım ve CSS konularında kendimi geliştirmek zorunda hissediyorum.” (Katılımcı-22)

Son olarak iki katılımcı bu soruyla ilgili olarak, bir bireyin çalıştığı sektörde başarılı olabilmesi ve o ortamda tutunabilmesi için kendisini geliştirmesi gerektiğini ifade etmiştir:

“Ben eğitim ortamı tasarımı ve bu alanda yazılım geliştirme öğrendim lisansta. Çalıştığım süre içinde finans, ekonomi alanlarında kendimi geliştirmem gerekti” (Katılımcı-2)

“Diğer sorular gibi bu sorunun cevabı da aslında bir kaç cümle ile tam olarak anlatılamayacak kadar uzun. Uzmanlaşmak istediğimiz alanı seçtikten sonra kişisel çabalarımızı da işin içine katarsak bence yetersiz birşey bulunmuyor.” (Katılımcı-13)

3.6. BÖTE Bölümünün Geliştirilmesiyle İlgili Değerlendirmeler

Çalışmanın son araştırma sorusu bağlamında katılımcılardan bölüme yönelik eleştiri ve öneriler alınmıştır. Katılımcıların “*BÖTE Bölümünün geliştirilmesiyle ilgili değerlendirmeleriniz nelerdir?*” şeklindeki soruya verdikleri cevaplar “eleştiriler ve öneriler” başlıkları şeklinde 2 kategoride toplanmıştır. Eleştiriler genelde, bölümün müfredatının çok geniş olmasından kaynaklı, birçok konuda çok az bilgi sahibi olunması ve bilgilerin derinliğinin olmayışına odaklanmıştır. Katılımcıların önerileri ise “bölümde sadece öğretmen yetiştirme üzerine odaklanılmaması, öğrencilere farklı iş imkânlarının da bulunduğuunun hatırlatılması ve staj imkânlarının ayarlanması” gibi konularda yoğunlaşmıştır.

Tablo 6. BÖTE bölümünün geliştirilmesine yönelik değerlendirmelerin dağılımı (eleştiriler)

Ana Kategori	Alt Kategoriler	f
Eleştiriler	Doğrudan bölüme yönelik (nitelik)	4
	Mezunlara yönelik (iş imkânı)	5
	Akademisyenlere yönelik (akademisyen azlığı, hocaların yetersizliği, sadece akademik çalışmaya zaman ayırmaları)	3
	Müfredatın Genişliği (Her konudan az az öğreniliyor, derinleşme yok)	5
	Ülkede Bölüme Gereken önemin verilmemesi	3

Tablo 6 incelendiğinde, katılımcıların BÖTE Bölümüne getirdikleri eleştirilerin bölümün durumuna ve mezunların iş imkânlarına yönelik olduğu görülmektedir. Katılımcılar, bölümün ülkede değer görmediğini ve ayrıca akademik personelin çeşitli açılardan yetersiz olduğunu iddia etmektedirler. Bunun yanı sıra bazı katılımcılar, BÖTE'nin multidisipliner bir alan olduğunu ve buna bağlı olarak öğrencilerin her konuda bilgilerinin olmasına rağmen bölümde uzmanlaştıkları hiçbir konunun olmadığını belirterek bölüm müfredatının genişliğinden kaynaklı sorunlar yaşandığını ifade etmişlerdir:

“BÖTE bölümü mezunu olarak her konudan bir parça biliyorum fakat şu konuda uzmanım dediğim bir konu yok maalesef.” (Katılımcı-18)

“BÖTE'nin çok geniş bir müfredatı var. Bur durum avantaj olduğu gibi dezavantaj da olabiliyor. Mezunların birçok konuda bilgisi var ama az düzeyde, bu şekilde az ve temel düzeyde bilgi ve becerilere sahip olmaları da yeni yazılımlara ya da gelişmelere kolay uyum sağlamaları açısından avantaj. Dezavantajı ise, bölümde kazandıkları ile herhangi bir alanda, tam anlamıyla uzman olmamalarıdır” (Katılımcı-21)

“BÖTE bölümü çok geniş iş olanaklarına sahip bir bölüm olarak karşımıza çıkıyor. Bölümün öğretim programına bakılırsa bir BÖTE mezunu birçok programlama diline hakim bir web tasarımcısı, grafik programlarını etkili bir şekilde kullanabilen bir grafik tasarımcısı, donanım-yazılım-yönetim bilgileri sayesinde bir bilgi işlem uzmanı, animasyon programlarını kullanabilen bir animasyon geliştirici, birçok veri tabanı sistemlerini kullanabilen bir veritabanı uzmanı, birçok öğretim yönetim sistemini(öys) kullanabilen ve geliştirebilen bir öys uzmanı, ve son olarak bu saydıklarımın birkaçını birden kullanabilen bir materyal geliştirme uzmanı olarak görev yapabilir!!! Fakat bölüm mezunları kendilerine güvenmekte zorluk çekiyor. Öyle ki birçok arkadaşım işe başladıktan kısa bir süre sonra kendilerini çeşitli konularda (programlama, görsel tasarım, yöneticilik vb.) yetersiz gördükleri için kendi istekleriyle başladıkları işlerden istifa ettiler. Tüm bunların nedeni olarak yetersiz-eksik-özensiz eğitim, eğiticilerin eski yazılımları-programlama dillerini bilmeleri ve sektörde işe yaramayan şeyleri öğrenerek mezun olma, gelecekte kendini eğitebilme konusunda yetersizlikler, kaynaklara ulaşamama

ya da ulaşma yollarını bilememe ve en önemlisi de YABANCI DİL problemi olarak sayılabilir.” (Katılımcı-22)

Katılımcılar, mezunların iş durumlarına yönelik de eleştiriler getirmişlerdir. Bu doğrultuda, mezunların atanma konusunda yaşadıkları sıkıntıya dikkat çekerek, bölüm amacının dışındaki işlerde çalışıldığını ve çalışılan yerlerde teknisyen olarak görüldüklerini belirtmektedirler. Bu da çalıştıkları alanlarda yetkinlik sıkıntısı yaşamalarına sebep olabilmektedir. Bu konularda görüşler şu şekildedir:

“Öğretmenlerin durumu ortada. Tabi BÖTE için durum biraz farklı. Okullarda size eğitimci olarak değil teknisyen gözüyle bakıyorlar. Eğitimci olmadığım için şanssızım açıkçası...” (Katılımcı-3)

“Alan olarak öğrendiklerimiz yüzeysel, hatta bazı noktalarda çok çok az. Biz de kendimizi KPSS'ye ayarladığımız için, hocaların bize öğretmedikleri şeylere çok da merak etmeyip es geçtik. Ama atamalarımız da çok sıkıntı bu aralar ve ortada kalmış gibi hissediyoruz kendimizi. Çünkü özel sektörde çalışacak yetkinliğimiz az.” (Katılımcı-17)

Katılımcıların, bölüme ilişkin yaptıkları değerlendirmelerde, olumlu eleştirilerde de buldukları görülmüştür. BÖTE Bölümünün gelişen teknolojik çağa uygun bir bölüm olduğunu ve bölümde yapılan grup çalışmalarının öğrencileri sosyal yönden geliştirdiğini ifade etmişlerdir:

“Tamamen kendi adıma ve iş hayatıma bakarak cevaplarsam. İçerik olarak içinde bulunduğumuz çağ için çok ayrıcalıklı bir bölüm.” (Katılımcı-13)

“BÖTE bölümü aslında günümüz bilgi ve iletişim teknolojileri çağında yerinde ve doğru eğitim ile yetiştirdiği bireyler ile eğitim dünyasında ilköğretim, lise veya yükseköğretim sektöründe doğru eğitim teknolojilerinin kullanımı noktasında çok önemli işler yapılabilir.” (Katılımcı-14)

“Ayrıca bölümdeki birçok projenin grup çalışması şeklinde ve işbirlikli olarak yürütülmesi nedeniyle BÖTE mezunlarının sosyal anlamda da başarılı oldukları görülmektedir.” (Katılımcı-21)

Katılımcıların söylemlerinden yola çıkarak, BÖTE bölümünün çağın gerektirdiği bireyleri yetiştirmede önemli bir yere sahip olduğunu, eğitimde teknoloji kullanımı konusunda aslında oldukça önemli bir işlevinin olduğu söylenebilir. Ayrıca bölümde yürütülen proje çalışmalarının da iş birlikli çalışma ile yürütülmesinden dolayı, bu durumun bireyleri sosyal anlamda geliştirdiği ifade edilebilir.

Tablo 7. BÖTE bölümünün geliştirilmesine yönelik değerlendirmelerin dağılımı (öneriler)

Ana Kategori	Alt Kategoriler	f
Öneriler	Doğrudan bölüme yönelik (nitelik artırılmalı, müfredat değişmeli, bölümün amacı gözden geçirilmeli, uygulamalara ağırlık verilmeli)	10
	Mezunlara yönelik (bölümün amacına uygun iş ve staj imkânı sağlanmalı, öğretmenlik dışındaki alanlara yönlendirmeler yapılmalı)	10

Tablo 7 incelendiğinde, katılımcıların BÖTE Bölümüne yönelik değişmesini istedikleri konularla ilgili düşüncelerinin doğrudan bölüme yönelik veya mezunların durumuna yönelik olduğu görülmektedir. Katılımcılar bölümün yalnızca öğretmen yetiştirmeye odaklı olmaması gerektiğini; çeşitli yazılım ve teknik bilgilerin eğitimine de ağırlık verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu yönde verdikleri cevaplar şu şekildedir:

“Bölümümüz bence sadece öğretmen yetiştirmek değil, piyasanın ihtiyacı olan yazılım geliştirme alanında değerlendirilebilir. Bu eğitsel yazılım geliştirme olur, web veya mobil tabanlı birçok değişik alan da yer alabilir.” (Katılımcı-1)

“Sistem tamamen değişmeli bilgisayar dersleri daha ciddi bir şekilde verilmeli” (Katılımcı-7)

“BÖTE bölümü mezunu olarak her konudan bir parça biliyorum fakat şu konuda uzmanım dediğim bir konu yok maalesef. Bence öğrencilerin eğitim boyunca, her sene formasyon eğitiminin yanında programlama, web tasarımı, veritabanı..vb konular belirlenerek eğitim süresi bittiğinde formasyon eğitiminin yanında şu konuda uzmanız demek BÖTE bölümünden mezun olacak arkadaşlara büyük bir avantaj sağlayacaktır.” (Katılımcı-18)

“BÖTE bölümleri öğretmen yetiştirir olgusundan kurtulmalıdır. Büyük bir mezun sorunu varken bir de üstüne başka konularla ilgilenmemelidir. Hocalar kendini geliştirmelidir. Üniversitelerdeki BÖTE bölümleri arasında ne tür farklılıklar olup olmadığına bakılmalıdır..” (Katılımcı-19)

Katılımcılar, bölümde müfredatın günümüz gelişmelerine uygun bir şekilde güncel olması gerektiğini, akademik personelin kendini geliştirmesinin önemli olduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca bölüm amacının açık bir şekilde kararlaştırılması, kuramdan çok uygulamaya yer verilmesi ve bölümün tanıtımının daha çok yapılması gerektiğini de ifade etmişlerdir.

“BÖTE bölümüne gereken önem verilmemektedir. Bölüm mezunlarının birçok alanda faaliyet gösterdiği biliniyor. Bu yüzden teorik derslerden daha çok uygulamalı derslere ağırlık verilmesi gerektiğini ve öğrencilere farklı alanlarda staj imkânları sağlanması gerektiğini düşünmekteyim.” (Katılımcı-7)

“Sistem tamamen değişmeli bilgisayar dersleri daha ciddi bir şekilde verilmeli hem akademik personel hem de öğrenci kendini geliştirmeli, günümüze uygun müfredat işlenmeli, sanal ortama önem verilmeli, bilgisayarın bilgisayar öğretmenin önemi anlatılmalı...” (Katılımcı-8)

“Daha çok uygulamaya dönük projeler yaptırılmalıdır” (Katılımcı-20)

Katılımcılar bölüme yönelik doğrudan öneriler getirdikleri gibi, bölüm mezunlarının durumlarına yönelik de düşüncelerini ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar; mezunlara iş alanları konusunda yol gösterici olunması ve bölüm amacına uygun iş ve staj imkânlarının sağlanması gerektiğini vurgulamışlardır. Bir katılımcı, BÖTE mezunları tarafından yürütülmesi gereken çalışmaların, sadece teknik bilgilere sahip kişilerce yürütüldüğünü ve buna bağlı olarak da eğitim planlaması kısmının eksik kaldığını, dolayısıyla bu alanlarda BÖTE mezunlarına iş imkânı sağlanmasının gerekliliğine dikkat çekmiştir:

“BÖTE bölümü mezunları içinde bulunulan teknoloji çağında eğitim sektöründe, eğitim teknolojilerinin kullanımı konusunda önemli işler yapabilir. Benim gözlemlediğim, çalıştığım kurumda ve diğer kurumlarda uzaktan eğitim, teknoloji entegrasyonu gibi konularda yer alan kişiler genelde bizim alandan olmuyor. BÖTE mezunlarının uzaktan eğitim ve eğitim teknolojileri gibi alanlarda daha fazla yer alması gerektiğini düşünüyorum. Bu nedenle BÖTE bölümleri bu konularda daha iyi bir planlama yapabilir(Katılımcı-14)

“Ayrıca artık günümüzde BÖTE bölümü öğrencilerinin öğretmen olma koşullarının ne kadar zor olduğu konusunda bilgilendirilmeleri ve farklı alternatifler için kendilerini geliştirmeleri gerçeğini görmeleri sağlanmalıdır.” (Katılımcı-22)

Katılımcılar kendi alanları ile ilgili olduklarını düşündükleri konularda, bu konuda uzman olmayan kişilerin çalışmasından duydukları rahatsızlığı dile getirerek, bölümlerin bu konuda daha iyi bir planlama yapması gerektiğini ve teknoloji ile ilgili olan projelerde BÖTE

mezunlarının yer alması gerektiğini ifade etmektedirler. Ayrıca bölümlerin öğrencilere, öğretmenlik dışında alanların da varlığından söz etmeleri gerektiğini ve öğrencilerin, kendilerini geliştirmeleri konusunda uyarılmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bu öneri bölümün bir öğretmenlik programı olduğu gerçeğiyle uyum sağlamıyor olsa da bu konuda birtakım çalışmaların yapılması gerektiği söylenebilir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlik ve akademisyenlik dışında çeşitli alanlarda çalışan BÖTE mezunlarının, çalıştıkları kurumlarda hangi unvanlarla çalıştıklarını belirleyerek, iş ortamında yaşadıkları durumları incelemek, bu doğrultuda bölümde kazanılan yeterliklerin çalışma hayatlarında onlara nasıl yardımcı olduğunu araştırmaktır. Bu doğrultuda öncelikle BÖTE mezunlarının hangi alanlarda çalıştıkları belirlenmiştir. Bu bağlamda mezunların, özel ve kamu olmak üzere farklı sektörlerde ve farklı alanlarda “*görsel tasarım uzmanı, içerik geliştirme uzmanı, teknik eleman, program ve yazılım geliştirici, bilgisayar satış ve onarım sorumlusu*” gibi unvanlarla çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Üniversitelerin BÖTE Bölümü lisans programı mezunlarının çalışma alanlarına ilişkin bilgilendirme yazılarına göre mezunlar öğretmenlik dışında; “*yazılım, donanım, programlama, öğretim tasarımı, içerik geliştirme vb. alanlarda eğitim-öğretim ile ilişkili yazılım firmalarında, proje yürütücüsü ve geliştiricisi, web tabanlı eğitim tasarımcısı, bilgi işlem uzmanı, öğretim teknolojü*” gibi ünvanlarla çalışabilmektedirler (ODTÜ, 2019; Hacettepe, 2018). Bununla birlikte bu çalışmada, BÖTE mezunlarının çalıştıkları alanlara bağlı olarak farklı görev dağılımlarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Görev dağılımına ilişkin olarak mezunların çoğunluğunun “*yazılım geliştirme ve programlamaya ilişkin görevler*” üstlendikleri anlaşılmaktadır. Bu sonuç Durmaz (2012) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Öte yandan BÖTE Bölümü mezunlarının en az görev üstlendikleri alanlar “*uzaktan eğitimde ders tasarımı ve eğitsel materyal tasarımı alanları*”dır.

BÖTE mezunlarına verilen görevlerin, alanları ile örtüşüp örtüşmediğine ilişkin sonuç örtüşmenin çoğunlukla “kısmen” olduğu veya “hiç örtüşmediği” şeklindedir. Görev dağılımına ilişkin olarak mezunların, çoğunlukla eğitim alanı dışında görev üstlendikleri ve bu nedenle lisans programında aldıkları eğitimle çalıştıkları kurumlardaki görevlerinin örtüşmediği sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında, BÖTE mezunu öğretmenler ile yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğretmenlerin, yönetici ve diğer öğretmenlerin beklentileri doğrultusunda görev alanları dışında işler yürüttükleri ve öğretmenlerin teknik eleman olarak görüldükleri (Kurtoğlu-Erden, 2014; Eren & Uluuysal 2012; Topuz, 2010) belirtilmektedir. Bölüm mezunlarının çalıştıkları alanlar farklı olsa da aslında benzer sıkıntıların yaşandığı söylenebilir. Burada kurumların da görev tanımı konusunda yetersiz olduğu söylenebilir. Örneğin bazı kurumlar çalışanlarından her istenilen görevi yerine getirmelerini beklemektedirler. Bu durum da bazı çalışanların mezun oldukları alanlarda kazandıkları yeterliklerle örtüşmeyen başka yeterlikler kazanma çabası içine girmelerini zorunlu kılmaktadır.

BÖTE bölümünde kazanılan yeterlikler, mezunların çoğunluğu tarafından büyük oranda yeterli bulunmaktadır. Ancak mezunlar, aldıkları eğitimin yanı sıra kendilerini

“yazılım, yeni teknolojik gelişmeler, programlama, donanım-teknik bilgi ve tasarım” alanlarında geliştirmek zorunda hissetmektedirler. Benzer şekilde Yeşiltepe ve Erdoğan (2013) da öğretmen olarak görev yapan BÖTE mezunları ile yaptıkları çalışmada bilgisayar alanının ve teknolojinin hızla gelişmesi sebebiyle kişinin kendisini geliştirmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Karataş (2010) da, yaptığı çalışmada BÖTE lisans eğitimini alan öğrencilerin, aldıkları eğitimi teknik alanda yetersiz bulduklarını ve kendilerini bu konularda geliştirmek zorunda hissettiklerini ortaya koymuştur. İçinde bulunduğumuz yüzyılda yaşanan dönüşümler bireyleri kendilerini geliştirme konusunda daha fazla zorlamaktadır. Özellikle sürekli olarak gelişen ve güncellenen yeni teknolojiler nedeniyle her an yeni bir durum ortaya çıkabilmekte, bu da bir iş alanında çalışan bireylerin sahip oldukları bilgi ve becerileri sürekli güncelleme ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır.

Bu çalışma kapsamında katılımcılar son olarak, BÖTE bölümüne ilişkin eleştirilerde bulunmuş ve bu bağlamda çeşitli öneriler sunmuşlardır. Mezunların eleştirileri “*BÖTE bölümünde müfredatın geniş tutulduğu ve bu nedenle her konuda çok az bilgi sahibi olduğu, mezunların çalışma ortamlarına ilişkin belirsizlikler olduğu, ülkede bölüme yeterli önemin verilmediği, akademisyenlerin yalnızca kendi akademik çalışmalarına zaman ayırdıkları*” şeklindedir. Bunlara bağlı olarak katılımcılar, “*bölümde yalnızca öğretmen yetiştirme üzerine odaklanılmaması ve öğrencilere farklı çalışma alanlarının da olduğunun hatırlatılması, müfredatın yeniden düzenlenmesi, uygulamalara ağırlık verilmesi gerektiği*” şeklinde öneriler sunmuşlardır.

BÖTE bölümü lisans programında yıllar içinde yapılan değişiklikler incelendiğinde, dönemsel olarak birtakım yeniliklerin yapıldığı görülmektedir. Örneğin bölümün kurulduğu yıl olan 1998 yılında uygulanmasına başlanan öğretim programında 2007 yılında birtakım değişiklikler yapılmıştır. Daha sonra 2018 yılında, önceki programlara göre içerik ve yapı açısından köklü değişiklikler içeren yeni bir program uygulanmaya başlanmıştır. YÖK tarafından yapılan bu değişiklikler incelendiğinde alan bilgisi, meslek bilgisi, genel kültür ve okul deneyimi/öğretmenlik uygulaması derslerine yönelik değişiklikler dikkati çekmektedir (Atal, 2019). Yapılan bütün bu değişikliklerden sonra program, mezunların mesleki yaşamlarında ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri karşılama durumu açısından yeniden değerlendirilebilir.

Alanyazın incelendiğinde yapılan çalışmaların birçoğu öğretmenlerle yapıldığı halde, benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Örneğin, Dursun ve Saracaloğlu (2016), BT öğretmenlerinin, kendilerine üniversitede sunulan eğitimle kazandıkları bilgi ve becerilerin büyük bir kısmını yürüttükleri görevde kullanamadıklarını ifade etmişlerdir. Yeşiltepe ve Erdoğan (2013), alınan lisans eğitim düzeyinin ilköğretim müfredatının çok üstünde olduğunu ve bu nedenle öğretmenlerin bilgi birikimlerini aktarmaya uygun düzeyde bir öğrenci kitlesi bulamadıklarını belirtmişlerdir. Bahçeci ve Genç (2013) ise bu bulgulardan farklı olarak çalışmalarında, öğretmenlerin, aldıkları pedagoji eğitiminin mesleğe faydalı olduğunu ifade ettiklerini belirtmişlerdir. Ancak programlama ve yazılım dersleriyle ilgili olarak aldıkları eğitimin yeterli olmadığı sonucunu ortaya koymuşlardır. Dolayısıyla BT öğretmenlerinin çoğunluğu, birçok konuda kendilerini yeterli görmediklerini vurgulamışlardır. Topu ve Göktaş’ın (2012) çalışmasında da BT öğretmenleri, lisans döneminde alınan donanım eğitiminin yetersiz olduğunu ve buna bağlı olarak da donanımsal sorunlarla ilgili istekleri tam

anlamıyla karşılayamadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum farklı alanlar da çalışsalar bile BÖTE mezunlarının benzer sıkıntılar yaşadıklarını göstermesi açısından dikkate değer saptamalar olarak değerlendirilebilir.

Çalışmanın sonunda, BÖTE bölümü mezunu olup öğretmenlik dışında mesleklere yönelen kişilerin, eğitim yazılımı, içerik geliştirme gibi alanların yanı sıra, ön görülen alanlar dışında da çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu duruma bağlı olarak aldıkları eğitimle, çalıştıkları kurumlarda üstlendikleri görevler genellikle kısmen örtüşmekte veya hiç örtüşmemektedir. Mezunlar, bölümde aldıkları eğitim sonucunda kazandıkları yeterlikleri büyük oranda yeterli bulmakta; buna rağmen teknolojinin sürekli gelişmesine bağlı olarak kendilerini başta yazılım olmak üzere birçok teknik konuda geliştirmek zorunda hissetmektedirler. Ayrıca bölüm müfredatının gözden geçirilmesi ve öğrencilerin çalışma alanları konusunda bilgilendirilmesi gerektiği üzerinde durmuşlardır.

5. ÖNERİLER

BÖTE bölümü mezunları için, öğretmenlik mesleği dışında eğitim-öğretim kurumlarında yazılım ve içerik geliştirme uzmanı ve öğretim teknolojisi gibi iş imkânlarının olduğu ve bu doğrultuda BÖTE bölümü öğrencilerinin daha planlı bir şekilde bilgilendirilmelerinin uygun olacağı düşünülmektedir.

BÖTE bölümü lisans programlarında sunulan derslerin içeriğinin yeniden düzenlenmesi gerektiği önerilebilir. Yapılan akademik çalışmaların da ışığında, öğrencilerin kendilerini yetersiz gördükleri alanların bu düzenlemelerde göz önünde bulundurulması öğrencileri, kazanacakları yeterlikler açısından daha güçlü kılacağı düşünülmektedir.

BÖTE bölümüne ilişkin yapılan akademik çalışmalarda, öğrencilerin, öğretim elemanlarının, BT öğretmenlerinin ve öğretmenlik dışında görev yapan mezunların görüşlerinin dikkate alınmasının, lisans eğitimini daha etkili bir hale getirme sürecine katkı sağlayacağı beklenmektedir. Bu bağlamda ayrıca yeni akademik çalışmaların yürütülmesinin ve bu çalışmalar doğrultusunda bölümle ilgili değerlendirmeler yapılarak eksikliklerin tamamlanmasının önemli sonuçlarının olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Altun, E., & Ates, A. (2008). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmen adaylarının sorunları ve geleceğe yönelik kaygıları. *İlköğretim Online*, 7(3), 680-692.
- Atal, D. (2019). Öğretmen eğitimi sürecinin bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının mesleki kimlikleri üzerindeki etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 52(2), 435-467.
- Bahçeci, F., & Genç, Z. (2013). Bilişim teknolojileri öğretmenlerinin üniversitede aldıkları eğitim-öğretimin mesleki hayata etkilerine yönelik görüşleri. *Journal of Social Sciences [JSS]*, 12(2), 315-324
- Bakar-Çörez, A., & Kolburan Geçer, A. (2020). Akademisyenlerin gözünden Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'ne bakış. *Kastamonu Education Journal*, 28(1), 17-35. doi:10.24106/kefdergi.3325

- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. London: Routledge.
- Deryakulu, D. (2008). Bilişim teknolojileri öğretimi ve meslek seçimi. D. Deryakulu (Dü.) içinde, *Bilişim teknolojileri öğretiminde sosyo-psikolojik değişkenler* (s. 125-150). Ankara: Maya Akademi.
- Durmaz, T. (2012). Competencies of instructional technologists graduated from Computer Education and Instructional Technology department as required by information technology firms. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dursun, F., & Saracaloğlu, A. S. (2016). Bilişim teknolojileri öğretmenlerinin kendi yeterlilikleri ve uygulamadaki sorunlar hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 2(2), 40-58
- Erdoğan, Y., & Aslan, A. (2007). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenlerinin mesai arkadaşları tarafından algılanma biçimleri*. Ulusal Teknik Eğitim. Mühendislik ve Eğitim Bilimleri Genç Araştırmacılar Sempozyumu. Kocaeli, Türkiye.
- Erdoğan, Y. (2008). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü öğrencilerinin mesleki beklentilerinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 27(1), 135-144.
- Eren, E., & Uluuysal, B. (2012). Bilişim teknolojileri (BT) öğretmenlerinin mesleki sorunları ve çözüm önerileri: Okul müdürü ve BT öğretmenlerinin görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 152-171.
- Erkuş, A. (2005). *Bilimsel araştırma sarmalı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Eşel, L., Kaya, G., Kurt, B., & Ünal, G. (2012). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü birinci sınıf öğrencilerinin bölümlerine ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi [Journal of Research in Education and Teaching]*, 1(3).
- Hacettepe Üniversitesi (2018). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi BÖTE Bölümünün tarihçesi. [Çevrim-içi: http://www.ebit.hacettepe.edu.tr/dosyalar/BOTE_UNI101_Sunu_2018.pdf, Erişim tarihi: 21.12.2019.]
- Henkoğlu, Ş. H., & Yıldırım, S. (2012). Türkiye'deki ilköğretim okullarında bilgisayar eğitimi: Kuram ve uygulamadaki farklılıklar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 45(1) 23-61
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (17. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karataş, S. (2010). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri (BÖTE) öğretmen adaylarının mesleklerine ilişkin zihin haritalarının analizi: Gazi Üniversitesi örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 159-173.
- Kurtoğlu, M., & Seferoğlu, S. S. (2012). *Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) Bölümü öğrencilerinin geleceğe yönelik bakış açıları üzerine bir inceleme*. 6. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu (BOTS-2012), 4-6 Ekim 2012, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Kurtoğlu-Erden, M. (2014). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü lisans programının mezun yeterlik algılarına göre değerlendirilmesi, Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Kurtoğlu-Erden, M., & Seferoğlu, S. S. (2015). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) Bölümü öğrencilerinin bölümlerine yönelik algılarının incelenmesi. *Eğitim Teknolojileri Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 1-20.
- ODTÜ (2019). Bölüm hakkında, Vizyon-Misyon. [Çevrim-içi: <https://ceit.metu.edu.tr/tr/lisans-hakkinda>, Erişim tarihi: 21.12.2019.]
- Patton, Q. M. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newsbury Park, London, New Dehli Sage Publications.
- Sanalan, V. A., Telli, E., & Selim, Y. (2010). BÖTE öğrencilerinin programa bakış açıları: Tercih öncesi ve sonrası durum. *Eğitim Teknolojileri Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 33-51.
- Seferoğlu, S. S. (2007). İlköğretim bilgisayar dersi öğretim programı: Eleştirel bir bakış ve uygulamada yaşanan sorunlar. *Eurasian Journal of Educational Research*, 29, 99-111.
- Şahin, S. (2010). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi özel öğretim yöntemleri I-II (Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Topu, F. B., & Göktaş, Y. (2012). Bilişim teknolojileri öğretmenlerinin üstlendikleri roller ve onlardan beklentiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1), 461-478
- Topuz, A. C. (2010). *Bilgisayar öğretmenlerinin meslek hayatında karşılaştıkları sorunlara yönelik nitel bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Yeşiltepe, G. M., & Erdoğan, M. (2013). İlköğretim bilişim teknolojileri öğretmenlerinin mesleğe yönelik sorunları, bu sorunların nedenleri ve çözüm önerileri. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, 33(3).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, A. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yüksek Öğretim Kurumu[YÖK] (1997). T.C. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları. Yükseköğretim Kurulu, Ankara.
- Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK] (1998a). Fakülte-okul işbirliği. Milli eğitimi geliştirme projesi hizmet öncesi öğretmen eğitimi. Yükseköğretim Kurulu, Ankara
- Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK] (1998b). Eğitim Fakülteleri öğretmen yetiştirme programlarının yeniden yapılandırılması raporu. Yükseköğretim Kurulu, Ankara.
- Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK] (2007). *Öğretmen yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982-2007)*. Yükseköğretim Kurulu, Ankara.
- Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK] (2020). *Yüksek Öğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2018-2019 verileri*. [Çevrim-içi: <https://istatistik.yok.gov.tr/>, Erişim tarihi: 01.02.2020.]

Atıf İçin / For Citation: Kurtoğlu Erden, M. & Seferoğlu, S. S. (2020). Öğretmenlik dışındaki alanlarda çalışan bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü mezunlarının iş ortamı deneyimleri ve yeterlikleri üzerine bir inceleme. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(1), 55-74.